

Betänkandet SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden! (dnr Ku2016/00088/D)

SAMMANFATTNING

Grundproblematiken i den lokala demokratin är enligt vår uppfattning urholkningen av den kommunala självstyrelsen. Vi saknar en belysning av detta i utredningen.

Av regeringsformen (1974:152) 1 kap. 7 § framgår att det i riket finns kommuner på lokal och regional nivå. Beslutanderätten i kommunerna utövas enligt 14 kap. 1 § av valda församlingar. Kommunerna sköter enligt 14 kap. 2 § lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör enligt 14 kap. 3 § inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den.

De folkvalda politikerna i kommunfullmäktige står liksom riksdagens ledamöter inför väljarna i allmänna val vart fjärde år. Vi anser att staten ska låta dem ta ansvar för de angelägenheter som de i lag har sattas att sköta, och att denna beslutanderätt ska få utövas med kommunal självstyrelse så som det är stadgat i vår grundlag.

Statliga regleringar begränsar kommunfullmäktiges möjlighet att utforma den kommunala verksamheten och fatta beslut som är viktiga för kommunens utveckling. Det senaste exemplet på detta är Skolkommissionens delbetänkande SOU 2016:38. En annan väsentlig fråga är de konsekvenser en reform med storregioner skulle få för såväl medborgarnas inflytande över den lokala demokratin, som politikernas förutsättningar.

När det gäller förslagen och bedömningarna i betänkandet har Kils kommun sammanfattningsvis följande synpunkter:

Kils kommun	Postadress	Besöksadress	Telefon	0554-191 00	Bankgiro	109-6510
	Box 88	Kommunhuset	Fax	0554-129 74	Plusgiro	12 21 10-0
	665 23 Kil	Östra Torggatan 2D	E-post	kommun@kil.se	Org.nr	212000-1751

Kils kommun motsätter sig förslaget om försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder.

Kils kommun motsätter sig också förslaget om att folkmotion ska ersätta det frivilliga medborgarförslaget.

Vidare motsätter vi oss förslagen om att ta in nya målsättningsparagrafer i kommunallagen om att kommuner ska verka för olika saker; att förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former samt för att medlemmarna i kommunen har förutsättningar delta och framföra sina synpunkter inför beslut.

Vi motsätter oss förslaget att fullmäktigeledamöter ska kunna behålla uppdrag vid flytt.

Kils kommun instämmer i förslaget att uppdrag upphör först vid nästa fullmäktigesammanträde.

Vi instämmer också i förslaget om ledighet från uppdraget för att vara föräldraledig eller vid sjukdom.

Vidare instämmer vi i förslagen kring förstärkt folkinitiativ.

Betänkandet innehåller ett stort antal bedömningar/rekommendationer. De flesta av dem är goda idéer, som säkert kan bidra till att öka medborgarnas möjlighet att påverka och skapa bättre förutsättningar för de folkvalda och förtroendevalda. Vissa av de rekommenderade åtgärderna är dock redan idag fullt möjliga att genomföra. Vi upplever också att flera av rekommendationerna handlar om åtgärder där kommunen, fullmäktige och de politiska partierna själva bäst kan avgöra hur de vill arbeta med olika frågor. Det är viktigt att den kommunala självstyrelsen inte äventyras.

Sammanfattningsvis anser Kils kommun att medborgarna har goda möjligheter till inflytande. Vi har dock en representativ demokrati i Sverige, något som vi anser bör respekteras och beaktas.

VALDELTAGANDE OCH POLITISKT ENGAGEMANG MELLAN VALEN

5.5.2 Möjligheten till tillgängliga mötesplatser för sociala möten bör förbättras i kommunerna.

Kils kommun anser att det är upp till varje kommun att bedöma om det är något som behöver förbättras.

5.5.3 Kommunerna bör på sin webbplats informera om vad som gäller för politiska möten och demonstrationer.

Kils kommun anser att vi själva kan avgöra vad som ska publiceras på vår hemsida. Vi tror att den som vill anordna ett politiskt möte eller en demonstration inte hindras av att han inte hittar information på kommunens hemsida.

5.5.4 Det offentliga bör fortsatt verka för ett högt och mer jämlikt valdeltagande.
Kils kommun instämmer i denna rekommendation. Det är av stor vikt att så många som möjligt känner att de vill och kan delta i de allmänna valen. Vi anser att det här finns en stark koppling till det lokala självstyret, att det är viktigt att väljarna upplever att den de röstar på har faktiskt förmåga att förändra lokalsamhället.

DE POLITISKA PARTIerna

6.8.2. Ett utvecklingsarbete bör ske inom de politiska partierna i syfte att stärka deras roll i demokratin, bland annat kan rekryteringsarbetet och den interna demokratin behöva utvecklas.

Kils kommun anser att det måste vara upp till partierna att avgöra hur de vill arbeta.

DE FÖRTROENDEVALDA OCH DEN SOCIALA REPRESENTATIVITETEN

7.6.3 Fullmäktige eller styrelsen bör verka för att fler kvinnor, utrikes födda, unga och äldre ska vilja ta förtroendeuppdrag och kandidera till tyngre uppdrag.

Det är partierna som bestämmer över listorna till kommunfullmäktige och som nominerar personer till olika uppdrag.

7.6.4 De politiska partierna bör genomföra ett systematiskt arbete för att försäkra att politiken blir mer jämställd och jämlik.

Kils kommun anser att det måste vara upp till partierna att avgöra hur de vill arbeta.

DE FÖRTROENDEVALDAS VILLKOR

8.3.1 Antalet förtroendeuppdrag i kommuner bör inte minska ytterligare. Det är betydelsefullt att behålla en nämndstruktur som ger möjlighet för oerfarna förtroendevalda att skolas in i politiken.

Kils kommun anser att frågan ägs och ska ägas av det lokala parlamentet. Det finns skäl som talar för en modernare struktur i kommunerna, till exempel effektivitetsskäl och svårigheterna för partierna att rekrytera.

8.3.3 Kommuner bör underlätta för förtroendevalda att fullgöra sina uppdrag vid sidan av heltidsarbete eller hem- och familjesysslor

Fullmäktige och nämnder beslutar själva när de vill förlägga sina sammanträden och hur de vill organisera arbetet.

8.3.4 Kommuner kan underlätta för förtroendevalda med barn i behov av tillsyn genom att besluta om mer generösa regler för förskola och barnomsorg.

Kils kommun anser att det torde vara upp till politiken att själva göra denna bedömning.

8.3.6 För att tillförsäkra att nya förtroendevalda är förberedda inför sitt uppdrag kan kommuner erbjuda introduktionsutbildningar.

Kils kommun erbjuder utbildningar i samband med val och utbildningar kan när som helst initieras av politiken.

8.5.1 Fullmäktige i samtliga kommuner bör fatta beslut i enlighet med 4 kap. 13 § kommunallagen att tillämpa schablonersättningar för bland annat egenföretagare.

Kils kommun anser att det torde vara upp till politiken att själva göra denna bedömning.

8.3.5 Utöka möjligheten att behålla ett uppdrag trots flytt från kommunen till att också omfatta fullmäktigeledamot.

Om en förtroendevald upphör att vara valbar, ska uppdraget upphöra vid nästa fullmäktigesammanträde, om inte fullmäktige beslutar att den förtroendevalde får ha kvar sina uppdrag under återstoden av mandattiden.

Kils kommun motsätter sig förslaget om att ledamöter i fullmäktige ska kunna behålla uppdraget vid flytt. Vi anser att det är viktigt att den som väljaren lägger sin röst på i direktval också finns kvar i kommunfullmäktige under mandatperioden och aktivt deltar i det politiska arbetet.

Kils kommun instämmer i förslaget att uppdraget ska upphöra först vid nästa fullmäktigesammanträde. Det är ett praktiskt förslag, som stämmer väl överens med hur det fungerar i verkligheten och gör att vi undviker vakanser.

8.3.7 Kommunallagen ska innehålla en bestämmelse om att kommuner ska verka för att förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.

Kils kommun anser att paragrafer av denna typ endast har en begränsad effekt. Utredningen menar (del A, sidan 281) att varje kommun med anledning av målsättningsparagrafen ska utse en anställd som säkerhetsansvarig och

kontaktperson för de förtroendevalda i den aktuella frågan. Vidare bör kommunen enligt utredningen ansvara för förebyggande åtgärder och samverka med polisen och de politiska partierna. Kils kommun anser att målsättningsparagrafen är en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Det är statens ansvar att skapa förutsättningar för att demokratin ska kunna utövas på ett säkert sätt.

8.5.2 Fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara ledig från sitt uppdrag under högst ett år, för att vara föräldraledig. Detsamma gäller sådan förtroendevald som på grund av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga. Fullmäktige får utse en ersättare i nämnder och styrelse för den ledige under ledighetsperioden.

Kils kommun instämmer i förslaget, det är lämpligt att ha samma regler som för riksdagsledamöter i de här fallen.

DEN LOKALA POLITIKENS ORGANISERING

9.3.1 Fullmäktige bör ha tillräckliga befogenheter att granska och utkräva ansvar. Fullmäktige kan uppjobba en praxis för den interna granskningen av maktutövningen.

Det är oklart för oss vad som avses här. Kommunfullmäktige är den högsta beslutande församlingen i kommunen och innehar därmed i grunden all beslutanderätt.

9.3.2 Fullmäktige bör besluta om en uppdragsbeskrivning för ordföranden i styrelsen och nämnderna samt övriga förtroendevalda som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid.

Kils kommun anser att det torde vara upp till politiken att avgöra detta behov. En uppdragsbeskrivning kan dock också underlätta för den förtroendevalde som innehar de aktuella uppdragen.

9.3.3 För att motverka elitisering och maktkoncentration i politiken bör partierna i fullmäktige överväga en begränsning av antalet mandatperioder som en person kan inneha uppdraget som ordförande.

Kils kommun anser att partierna själva ska avgöra vem de anser vara bäst lämpad till olika uppdrag.

9.3.4 Fullmäktige ska kunna hålla debatter utan samband med annan handläggning. Fullmäktigepresidiet kan fatta beslut om att kalla till debatt samt om vilket eller vilka ämnen som debatten ska omfatta.

Möjligheten finns redan idag.

MEDBORGARDIALOG OCH SAMRÅD I KOMMUNER OCH LANDSTING

11.5.1 Fullmäktige ska verka för att medlemmarna i kommunen har förutsättningar delta och framföra sina synpunkter inför beslut.

Det ligger i politikens och kommunens intresse att lyssna på medborgarna och målsättningsparagrafer av denna karaktär har enligt vår uppfattning endast en marginell effekt.

11.5.2 Den medborgerliga delaktigheten bör hanteras inom ramen för de folkvaldas forum, nämligen under beredningen av ärenden till fullmäktige.

11.5.3 Fullmäktige bör anta riktlinjer eller principer för hur samråd och medborgardialoger ska genomföras. Riktlinjerna bör vara tydliga och innehålla syftet och målsättningen med samråden och medborgardialogerna, i vilka ärenden samråd och medborgardialog ska genomföras och hur resultatet ska dokumenteras och kommuniceras.

Kommunerna bör särskilt säkerställa att samråden och dialogerna är öppna och tillgängliga för alla samt att åtgärder vidtas för att säkra den politiska jämlikheten.

11.5.4 Förslaget om att fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra synpunkter inför beslut motiverar ett systematiskt och genomtänkt demokratifrämjande arbete. Ett sätt är att använda olika forum inom beredningsprocessen, såsom medborgarråd. Ett demokratifrämjande arbete kan vidare underlättas genom att fullmäktige antar en demokratipolicy.

11.5.5 För att medborgarrådets syfte och form ska bli tydliga finns det ett värde i att reglementen för råden antas av fullmäktige.

11.5.6 Kommuner bör på sin webbsida ha en plats där all information och alla redskap som är relevanta för den demokratiska delaktigheten bland de som bor och verkar i kommunen görs tillgänglig.

En bra medborgardialog förutsätter självfallet tydlighet. Däremot anser vi inte att vare sig en demokratipolicy eller reglementen är någon garant för en god dialog med medborgarna.

DET FÖRSTÄRKTA FOLKINITIATIVET

12.7.1 Det ska inte vara nödvändigt för initiativtagare (av folkinitiativ) att uppvisa egenhändiga namnteckningar. Det ska vara möjligt att samla in underskrifter via internet.

12.7.2 En nationell webbplats ska inrättas som ska kunna användas för namninsamling av folkinitiativ.

12.7.4 Vid fastställandet av antalet erforderliga namnunderskrifter för att väcka ett folkinitiativ ska antalet röstberättigade kommunmedlemmar anses vara det antal röstberättigade som fanns i kommunen på valdagen vid det senaste ordinarie valet.

Kils kommun instämmer i förslaget. Det bör dock beaktas att en alltför enkel hantering av folkinitiativ kan innebära att medborgare tar ställning utan att ha tillräcklig kunskap om frågan och dess konsekvenser.

12.7.3 Folkinitiativet måste omfatta uppgifter om initiativtagarnas personnummer.

Kils kommun instämmer i bedömningen, och detta gäller idag enligt kommunallagen 5 kap. 23 §.

12.7.5 För att allmänheten ska få information om pågående initiativ och för att stimulera opinionsbildning och politisk debatt om den aktuella frågan kan kommuner publicera ett pågående folkinitiativ på sin webbplats.

12.7.6 Om folkomröstning väckts genom folkinitiativ bör samråd ske med initiativtagarna inför det att beslut fattas om frågan och de svarsalternativ som ska ställas till de röstberättigade.

Kils kommun anser att kommunen inte behöver stimulera opinionsbildning gentemot kommunala förslag eller beslut. Det är vidare enligt vår uppfattning politikens ansvar att föra den dialog med medborgarna som de anser vara nödvändig om folkomröstningar blir aktuella.

12.7.7 För att undvika konflikter och missnöje rörande fullmäktiges beslut efter en folkomröstning kan de politiska partierna i en kommun före en lokal folkomröstning deklarerera under vilka förutsättningar de avser att följa resultaten av folkomröstningen. En riktlinje för detta bör vara ett valdeltagande på över 50 procent.

Kils kommun instämmer i bedömningen att det är viktigt att vara tydlig inför en folkomröstning. Dock är det upp till politiken att avgöra under vilka förutsättningar de avser följa resultatet.

12.7.9. Försöksverksamhet med e-röstning i kommunala folkomröstningar bör genomföras.

Kils kommun instämmer i bedömningen. Vi tror att e-röstning kan öka deltagandet, och det minskar den administrativa bördan för kommunen.

MEDBORGARFÖRSLAG OCH FOLKMOTION

13.5.1 Folkmotion ersätter medborgarförslag och blir tvingande.

Kils kommun motsätter sig förslaget. Vi anser att folkmotion kan vara ett rimligt alternativ för de kommuner som så önskar men för vår egen del tycker vi att medborgarförslag är en bra lösning. En folkmotion skulle i vår kommun behöva få stöd av 119 personer. Vi tror att det kan bli svårt att samla så många anhängare av ett förslag och att det istället riskerar användas som en missnöjesyttring. Intressant är att notera att utredningen i sin konsekvensanalys (del B, sidan 637) skriver att införandet av folkmotion kommer att innebära minskade administrativa kostnader för de kommuner som har medborgarförslag idag, eftersom kvalificeringskravet sannolikt kommer att leda till att färre förslag inkommer. Kils kommun kan tycka att detta i sig innebär en försämring i medborgares inflytande.

13.5.2 För att ta emot alla medborgares synpunkter eller klagomål om kommunens verksamhet kan en förslagslåda införas av kommuner.

Det finns flera kanaler in till kommunen för den som vill lämna synpunkter redan idag.

UNGAS DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

14.8.1 En försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år genomförs vid val till kommunfullmäktige 2018 och 2022.

Kils kommun motsätter sig förslaget. Rösträtt ska endast den ha som är myndig. Upp till 18 års ålder är man per definition ett barn och bör enligt vår uppfattning också få vara det och inte åläggas ansvaret att ta ställning till samhällets utformning.

14.8.2 Förslaget om att fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut innebär att kommunerna också bör tillförsäkra sig om att ungas perspektiv kommer till uttryck i beslutsprocesser.

Om målsättningsparagrafen införs (se punkten 11.5.1), omfattar den självklart även yngre personer.

14.8.3 För att ungas perspektiv ska få ett konkret genomslag i det politiska beslutsfattandet bör kommuner och landsting anta en policy eller en handlingsplan för den lokala ungdomspolitiken.

Kils kommun anser att det är upp till politiken att avgöra hur man vill arbeta med olika politikområden.

14.8.5 För att eleverna ska få en konkret förståelse för den lokala demokratins funktionssätt bör skolor i större utsträckning än i dag samverka med den politiska förvaltningen i kommuner och träffa företrädare för de politiska partierna på lokal nivå.

14.8.7 Ungas rätt att liksom andra medborgare gå samman för att ägna sig åt gemensamma intressen eller för att driva opinionsutbildning och politik, såväl i skolan som på fritiden, bör uppmuntras, respekteras och stödjas.

Kils kommun anser att skolan ska ägna sig åt att ge eleverna kunskap. Opinionsbildning bör ske utanför skoltid.

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

15.7.2 Personer med funktionsnedsättning röstar i lägre utsträckning än övriga befolkningen. Mot denna bakgrund bör insatser för att öka valdeltagandet i gruppen genomföras.

Kils kommun instämmer i bedömningen. Exempel på insatser är enligt utredningen (sel A sidan 604-605) partisymboler i färg på valsedlarna, ambulerande röstmottagare, lättläst information och tekniska lösningar som e-röstning.

15.7.3 Vid beräkningen av tid inom ramen för en behovsbedömning ska förtroendevalda med nedsatt funktionsförmåga som blivit beviljade insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, assistansersättning enligt 51 § socialförsäkringsbalken eller ledsagarservice enligt socialtjänstlagen (2001:453), om behoven inte tillgodoses på annat sätt, får tillgodoräkna sig tid som är direkt kopplad till att kunna fullgöra ett uppdrag som förtroendevald inom kommun, landsting eller riksdagen. Regeringen får meddela föreskrifter om bedömningen av hur antalet timmar ska beräknas.

Om Kils kommun uppfattat bedömningen korrekt, betyder det att utredningen anser att det bör förtydligas att personlig assistens och ledsagarservice omfattar politiska förtroendeuppdrag. Vi anser att just denna aktivitet inte ska särbehandlas i jämförelse med andra fritidsaktiviteter.

15.7.4 Vissa förtroendevalda har en funktionsnedsättning som innebär behov av assistens för att de ska kunna tillgodogöra sig material före och under sammanträden. En utredning bör tillsättas för att se över förutsättningarna för förtroendevalda med funktionsnedsättningar som innebär behov av assistans att utöva sina uppdrag utan hinder för sekretess.

Kils kommun instämmer i bedömningen.

15.7.5 Kommunen bör tillhandahålla tillgängliga lokaler för politiska möten, särskilt partigruppsmöten och nämndsammanträden.

Det finns idag krav på att allmänna lokaler ska vara tillgängliga.

15.7.6 Fullmäktige bör möjliggöra beslutsfattande på distans i fullmäktige och nämnder.

Vid behov finns redan möjligheten till sammanträden på distans, om fullmäktige och nämnderna så önskar.

15.7.7 Kommunerna bör ha råd för samverkan med funktionshinderrörelsen. Fullmäktige bör anta reglementen för rådets funktion i den kommunala organisationen.

Kils kommun anser att det finns många olika grupper i samhället som bör ha samma möjligheter till inflytande över den lokala demokratin. Det finns andra, och möjligen mer ändamålsenliga, verktyg än råd.

Mikael Johansson

Kommunstyrelsens ordförande